

ВРАХУВАННЯ СХИЛЬНОСТІ ДО РИЗИКУ, ЯК ОСОБИСТІСНОЇ РИСИ У ПРОФЕСІЙНОМУ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВІДБОРІ АВІАДИСПЕТЧЕРІВ

З перших днів розвитку авіації було усвідомлено ту важливу роль, яку відіграє в ній людина, що бере на себе керування літальним апаратом. Оцінка схильності до ризику під час професійного психологічного відбору авіадиспетчерів може бути віднесена до проактивного підходу у забезпеченні безпеки польотів, тому що дозволяє оцінити надійність майбутнього фахівця з урахуванням особливостей професійної діяльності.. Професійна діяльність авіаційного оператора розглядається як безперервний ланцюг прийняття рішень, що виробляються і реалізуються в умовах ризиків стохастичного і нестохастичного характеру.

Саме в ситуації вибору і виникає ймовірність прояву ризикованої поведінки авіадиспетчера, яка може призвести до серйозних наслідків

Поведінка людини під впливом екстремальних факторів може характеризуватися: 1) різким підвищенням збуджуваності, що виявляється в імпульсивності дій, порушенні чи втраті навичок, чи 2) гальмуванням і навіть припиненням активності. Обидві форми реакції призводять до дезорганізації раціональної діяльності оператора. Неповнота, двозначність, невизначеність інформації можуть не лише погіршити часові й точнісні характеристики оператора, але й викликати стрес і помилкові дії, і, як результат, призвести до аварійної обстановки.

Схильність до ризику - це стійка характеристика індивіда, що проявляється ризикованою імпульсивною поведінкою у ситуації прийняття рішення. Тенденція до прояву ризикованої поведінки у ситуаціях, коли її можливо було ефективно уникнути ризику є небезпечним і небажаним показником.

Однією з головних професійно важливих якостей професії авіадиспетчера є антиципаційна спроможність, тому важливим було дослідити можливу суперечність між здібністю до прогнозування та схильністю до ризику.

В ході дослідження були застосовані наступні методики: для визначення антиципаційної спроможності - методика «Здатність до прогнозування» (Л.А. Регуш), для визначення рівня схильності до ризику – Методика дослідження схильності до ризику (А. Г. Шмельова). У 10 з 40 респондентів був виявлений високий рівень схильності до ризику. Загалом, порівнюючи результати двох тестів, можна зробити висновок, що у респондентів з високим рівнем антиципаційної спроможності спостерігалась тенденція до низького рівня схильності до ризику.

Отже, дослідження з проблеми врахування схильності до ризику у професійному психологічному відборі авіаційних диспетчерів дозволили дійти висновку, що на сучасному етапі робота з формування надійності авіаційних операторів повинна відбуватися в напрямку формування професійної готовності, що охоплює професійну, психофізіологічну і психічну підготовку.

Список літератури

1. Денисов В.Г. Авиационная инженерная психология / В.Г.Денисов. В.Ф.Онищенко, А.В Скрипец. – М.: Машиностроение, 1983. – 232 с.
2. Завалова Н.Д. Характеристика поведения летчика при усложнении обстановки полета / Н.Д.Завалова, В.А.Пономаренко // Вопросы психологии. – 1970. – № 5. – С. 111 – 121.
3. К истории отечественной авиационной психологии / Отв. ред. К.К. Платонов. – М.: Наука, 1981. – 320 с.
4. Козлов В.В. Новое понятие: потенциал надежности пилот / В.В. Козлов // Вестник МНАПЧАК. – 2005. – № 3 (19). – С. 39 – 42.
5. Леонтьев А.Н. Человек и техника / А.Н.Леонтьев, Б.Ф.Ломов // Вопросы психологии. – 1963. – № 5. – С. 29 – 37

*Научний керівник Семиченко В.А.
професор*